

УДК 342.951:631.95(477)

Н. П. Новак
доктор економічних наук,
докторант

Науково-дослідного інституту публічного права

ПРИНЦИПИ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Постановка проблеми. Принципи адміністративного права в є основою на якій будується вся система публічного адміністрування виробництва та обігу органічної продукції. На сучасному етапі розвитку органічного виробництва на них в юридичній літературі не звертали вагової уваги. Такі підходи не тільки приводять до теоретичних прогалин, але й можуть безпосередньо впливати на практичне забезпечення громадян України якісними і безпечними продуктами харчування.

В нашому дослідженні провідна увага буде зосереджена саме на принципах публічного адміністрування щодо виявлення та узагальнення основоположних засад адміністративно-правового забезпечення вироблення та публічного регулювання обігу органічної продукції.

Аналіз публікацій на тему дослідження. Науково-теоретичну основу склали роботи як українських так і зарубіжних науковців, а саме: В. Авер'янова, О. Андрійко, В. Андрушенка, М. Ануфрієва, В. Артиша, Г. Атаманчука, Ф. Бавеса, В. Бакуменка, Г. Баоуракіс, О. Бандурки, Р. Безуса, А. Берлача, Н. Берлач, І. Білоткача, Ю. Битяка, В. Бондарь, Н. Борд, Н. Буги, Т. Брагіна, А. Васіної, А. Васильєва, Х. Віллера, О. Вишневіської, В. Галунька, В. Гармашова, В. Гаращука, Д. Гутмана, І. Голосніченка, В. Грановської, Т. ДеГрегори, Є. Додіна, А. Дубгарда, М. Драга, Д. Йосифовича, О. Непочатенка та інших.

Проте, вони безпосередньо аналізованими нами питаннями не займалися, а зосереджували свої наукові пошуки на більш загальних чи суміжних викликах. Отже, в умовах сьогодення проблема принципів адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції потребує наукового аналізу та узагальнення.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі філософії права, реально існуючих суспільних відносин виявити, узагальнити та описати принципів адміністративно-правового забезпечення виробництва і обігу органічної продукції.

Виклад основних положень. Органічне виробництво як важливий засіб диверсифікації сільської економіки має суттєвий конкурентний потенціал у вітчизняних умовах господарювання для забезпечення відродження сільських територій, життєздатності сільських громад, консолідації зусиль товаровиробників з метою зниження сертифікаційних, транспортно логістичних, реклам-

но інформаційних витрат, витрат на переробку. Соціальний контекст конкурентних переваг розвитку органічного сектора проявляється, передусім, у збільшенні кількості додаткових робочих місць у сільській місцевості.

Професор Г. Гуменюк до основних принципів органічного сільського господарства відносить: підтримувати і зміцнювати здоров'я ґрунту, рослин, тварин, людей та всієї планети цілісно та в повному обсязі; сільське господарство повинно брати до уваги підтримування функціонування циклів живої екологічної системи, покращання без втручання та грубого порушення у системі; розвивати відносини, що гарантують соціальну справедливість, беручи до уваги суспільне життя та життєві можливості; раціонально та відповідально вести господарство, що захистить здоров'я та благополуччя середовища, нинішнього та майбутніх поколінь. Також вчена, зазначає, що загальні принципи – це сплановані цілі органічного виробництва і переробляння. Принципи написані, як позитивні твердження, наприклад, «мають бути» або «необхідно» [1]. Частково підтримуємо точку зору вченої, та вважаємо що загальні принципи слід значно розширити і розглядати у певному комплексі, з точки зору не тільки економічної теорії, а і правової та адміністративної. Узагальнюючи всі позиції ми приходимо до висновку, що принципи мають комплексну розгалужену систему виходячи від загально-правових принципів, адміністративних, економічних до галузевих. Ми приділимо більше уваги спеціально-галузевим принципам, саме у сфері виробництва та обігу органічної продукції.

Так, статтею 6 Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» визначено основні принципи у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Законодавець визначив та відніс до основних принципів: законність – відповідність Конституції та законам України, міжнародним зобов'язанням України; паритетність та рівність – забезпечення рівних можливостей операторів; відкритість – забезпечення вільного доступу до інформації про розвиток органічного виробництва та обіг органічної продукції в Україні; координації – взаємозв'язку та узгодженості довгострокових стратегій, планів і програм розвитку органічного виробництва та

ринку органічної продукції в Україні; сталий розвиток – розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь; об'єктивність – розроблення всіх документів, що визначають державну політику у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, на основі реальних показників, які можливо досягти та оцінити; взаємоузгодженість економічних інтересів операторів, суспільства і держави; одержання вимог екологічної безпеки у сфері органічного виробництва та/або обігу органічної продукції; визнання свободи господарської діяльності у сфері органічного виробництва та/або обігу органічної продукції; свободи поширення інформації про органічне виробництво та обіг органічної продукції [2].

В сфері адміністративно-правового забезпечення виробництва і обігу органічної продукції, як і іншій сфері притаманні загальні принципи такої діяльності, які визначені чинним законодавством та встановлюють основи створення та діяльності відповідних органів в суспільстві, їх взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями.

На думку, Н.Стоволос, розвиток органічного виробництва, як основи забезпечення екологічної безпеки АПК, ґрунтується на сукупності принципів, серед яких, на нашу думку, слід виділити такі:

- принцип оптимальності, що орієнтує на розвиток АПК, який не створює негативного впливу на екологічний стан довкілля;
- принцип пріоритетності, який сприяє ранжуванню цілей і завдань розвитку галузі відповідно до сформованої стратегії, з урахуванням критерію екологічної безпечності;
- принцип варіативності [3]

Окрім загальних принципів, у першу чергу, слід виокремити, на нашу думку, соціальний принцип, який передбачає пріоритет соціальних інтересів над загальнодержавними, основною задачею якого є виробництво органічної продовольчої продукції у достатній кількості, та спрямований на встановлення соціально орієнтованого ланцюга агропромислового комплексу «виробництво-переробка-реалізація», який тісно переплітається з принципом органічної продукції «від поля до тарілки», закріплений у ISO 22000 – глобальній міжнародній нормі, яка регламентує вимоги щодо системи управління та формування безпечності продуктів харчування, основною вимогою якої є безпека продуктів харчування.

Слід відзначити, що немаловажний фактором є пріоритет самостійності органів місцевого самоврядування у вирішенні питань соціально-економічного розвитку їх територій, які знають проблеми своїх районів.

У нашому випадку, важливим є принцип врахування інтересів як споживачів, так і виробників. Територіальне розміщення виробництва, підприємств, ринків, залежить від кількості населення, мережі комунікаційних інфраструктур, кількості на певній території ідентичних виробників тощо.

Розглядаючи соціальний принцип неможливо обійти питання створення нових робочих місць у сфері виробництва та обігу органічної продукції (створення нових господарств особливо у сільській місцевості, надання престижності сільсько-му способу життя).

Принцип економічності при виробництві та обігу органічної продукції включає в себе ресурсозбереження енергоємності аграрних підприємств по виробництву органічної продукції. Заощадження грошових коштів виробників, що дозволить підвищити конкурентоспроможність товаровиробників, як на внутрішньому так і зовнішніх ринках.

При розвитку виробництва та обігу органічної продукції не обійтись без принципу конкуренції, який можливо розглядати в декількох складових: загальних – наявність конкуренції у діяльності не тільки органів державного управління, а її складових, що виступає важливими чинниками поліпшення якості управлінських рішень та надання управлінських послуг органами державного управління, органами місцевого самоврядування у процесі здійснення окремих функцій державного управління. У нашому випадку, конкурентоспроможність при виробництві органічної продукції, що дозволить мати можливість споживачеві свідомого і компетентного вибору необхідної продукції, товару чи замовлення роботи (послуги).

Не обійтись, у нашому випадку і без принципу єдності економічного простору, вільного переміщення товарів, фінансів. Вказаний принцип дозволяє ефективно використовувати різні фактори виробництва органічної продукції, проведення операцій з купівлі-продажу, забезпечити належну інформаційно-рекламну складову та прозорість ринку України, як всередині держави так і за її межами, з метою ефективного задоволення попиту населення на органічну продукцію та послуги різних видів у цій сфері. У відповідності з цим принципом забороняється встановлювати будь-які бар'єри для виробництва, робіт, послуг у сфері органічної продукції.

Безперечно тісно зв'язаний із попереднім та займає особливе місце займає принцип підтримки добросовісної конкуренції. У першу чергу держава бере на себе забезпечення регулювання ринку та гарантує право на підприємницьку діяльність, забезпечує захист конкуренції у такій діяльності (ст. 42 Конституції України), що сприяє визнанню рівності учасників, недоторканості приватної власності, неприпустимість втручання в справи тощо.

В свою чергу державні гарантії підтримки конкуренції диктують необхідність встановлення єдиних правових основ ринку органічної продукції.

Розвиток органічного виробництва має ґрунтується на сукупності принципів, до яких, на нашу думку, слід віднести такі: пріоритету права людей на безпечну і корисну їжу, оптимальності, пріоритетності публічного контролю за якістю органічної продукції, варіативності, як можливості свідомого вибору громадянами більш дорогою органічної продукції чи звичайної, соціальної спрямованості, інтеграції виробництва об'єктивності, відповідальності й ефективності.

Висновки. З урахуванням всіх адміністративних принципів у сфері органічного виробництва та обігу, слід ви значити наступне: 1) принципи у сфері органічного виробництва та обігу мають комплексну розгалужену систему виходячи від загально-правових принципів, адміністративних, економічних до галузевих, при цьому, медичні, екологічні, та економічні чинники цементуються адміністративно-правовими засадами в цілісну основоположну конструкцію; 2) принципи в сфері адміністративно – правового забезпечення виробництва і обігу органічної продукції засновуються на теорії природного права, часто вони легалізуються у чинному національному і міжнародному законодавстві.

Література

1. Гуменюк Г. Стандарти міжнародної федерації руху за органічне сільське господарство: основні принципи та характеристики. *Стандартизація. Сертифікація. Якість*. № 1. 2012. С. 19-23.
2. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. *Закон України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>].
3. Стоволос Н.Б. Модель формування загальнодержавної системи виробництва органічної продукції. *Вісник ЖДТУ*. 2014. № 4(70) С. 98-101.
4. Новак Н.П. Принципи та конкурентні переваги розвитку органічного сільськогосподарського виробництва в Україні. *Агросвіт*. № 9. 2016. С. 30-33.

5. Капля О. Принципи адміністративного судочинства України: теорія та практика реалізації: автор. дис. ... доктора юридичних наук. Київ, 2018. 38 с.

Анотація

Новак Н. П. Принципи у сфері виробництва та обігу органічної продукції. – Стаття.

В статті виявлено і узагальнено принципи у сфері виробництва та обігу органічної продукції. Визначено, що принципи у сфері органічного виробництва та обігу мають комплексну розгалужену систему виходячи від загально-правових принципів, адміністративних, економічних до галузевих, при цьому, медичні, екологічні, та економічні чинники цементуються адміністративно-правовими засадами в цілісну основоположну конструкцію.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, виконавча гілка влади, принципи, виробництво, обіг органічної продукції.

Аннотация

Новак Н. П. Принципы в сфере производства и обращения органической продукции. – Статья.

В статье выявлены и обобщены принципы в сфере производства и обращения органической продукции. Определено, что принципы в сфере органического производства и обращения имеют комплексную разветвленную систему исходя от общеправовых принципов, административных, экономических отраслевых, при этом, медицинские, экологические и экономические факторы цементируются административно-правовыми принципами в целостную основополагающую конструкцию.

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, исполнительная ветвь власти, принципы, производство, оборот органической продукции.

Summary

Novak N. P. Principles in the field of production and circulation of organic products. – Article.

The article identifies and summarizes the principles in the field of production and circulation of organic products. It is determined that the principles in the field of organic production and circulation have a complex branched system based on general legal principles, administrative, economic to sectorial, while medical, environmental and economic factors are cemented by administrative and legal principles into a holistic basic structure.

Key words: administrative and legal support, executive branch of government, principles, production, circulation of organic products.